

Inleiding

Help! 3 is bestemd voor cursisten die een goede basiskennis bezitten van de Nederlandse taal. Cursisten zijn aan dit boek toe als ze de belangrijkste structuren en grammaticale onderwerpen hebben bestudeerd en over een woordenschat beschikken van ongeveer 4000 woorden waarvan ongeveer 2000 productief. Deze in totaal 4000 woorden komen voor in Help! 1 en 2 (Help! 1 ongeveer 1600 en Help! 2 ongeveer 2400 woorden). Beide delen bevatten de woorden uit het Basiswoordenboek Nederlands van P. de Kleijn en E. Nieuwborg.

Cursisten moeten zich in alledaagse situaties mondeling en schriftelijk kunnen uitdrukken zonder fouten te maken die de communicatie in gevaar brengen. Bovendien moeten zij een gesprek over alledaagse situaties tussen Nederlanders zonder al te veel moeite kunnen volgen, en een niet al te ingewikkelde tekst kunnen lezen. Het lesmateriaal dat nodig is om dit taalniveau te bereiken, is te vinden in Help! 1 en 2.

Als cursisten dit boek bestudeerd hebben, moeten zij in principe wat leesvaardigheid betreft een semi-wetenschappelijk krantenartikel of een tekst uit een semi-wetenschappelijk boek kunnen begrijpen; wat luistervaardigheid betreft moeten zij een radio- of televisieprogramma, bijvoorbeeld een interview of documentaire zonder al te veel moeite kunnen volgen; wat schrijfvaardigheid betreft moeten zij een mening of beschrijving op papier kunnen zetten en een niet al te ingewikkelde officiële brief kunnen schrijven en wat spreekvaardigheid betreft tenslotte moeten zij adequaat mondeling kunnen reageren, een discussie kunnen voeren en een kleine uiteenzetting kunnen geven.

Het materiaal

De herziene versie Help! 3, bestaat uit:

- een cursistenboek;
- een docentenboek met een sleutel bij de oefeningen;
- drie geluidscassettes met spreekopdrachten, teksten van de luisteroefeningen, gedichten en enkele grammaticaoefeningen;
- een diskette met extra oefenmateriaal (nog in voorbereiding op het moment van publicatie).

Bij Help! 1 en 2 horen hulpboeken en woordenlijsten in verschillende talen. Voor Help! 3 hebben wij ze niet gemaakt, omdat wij menen dat cursisten op dit niveau in staat moeten zijn een uitgebreid verklarend Nederlands woordenboek te gebruiken.

In het cursistenboek is geen lijst van nieuwe woorden opgenomen. Het boek voor de docent bevat echter wel een woordenlijst van alle woorden die niet in

Help! 1 en 2 voorkomen. Daardoor krijgt de docent een overzicht van het aantal nieuwe woorden dat wordt aangeboden. Bovendien kan de docent vinden waar een woord voor het eerst voorkomt.

Het boek voor de cursist

Het cursistenboek bestaat uit dertien lessen, vier meer dan de oorspronkelijke versie. De lessen zijn korter: per les zijn er gemiddeld 21 opdrachten tegenover ruim 30 in de eerste versie. Dit boek is evenals de eerste versie thematisch van opbouw. Bij de keuze van de thema's hebben wij ons mede laten leiden door de wensen die cursisten bij het gebruik van de oorspronkelijke versie in onze lessen hebben geuit.

Een andere wijziging is dat de vocabulaireoefeningen geen aparte sectie meer vormen. Dit hebben wij gedaan om vocabulaire meteen na een tekst of opdracht te kunnen oefenen.

De opbouw van de lessen

Evenals in de vorige versie begint elke les met een introductietekst. Hierin wordt een algemeen beeld van het thema gegeven. De introductietekst wordt direct gevolgd door vragen en opmerkingen die cursisten alert maken op grammatica, vocabulaire, stijl of opbouw van de tekst.

Daarna volgen meerkeuze- en/of open vragen. De derde oefening van een les is steeds een vocabulaireoefening met woorden uit de introductietekst. Soms volgen op deze drie opdrachten discussieopdrachten.

Hierna komen de belangrijkste grammaticale onderwerpen van het desbetreffende hoofdstuk in de vorm van oefeningen aan de orde. Ook wordt aandacht besteed aan grammaticale onderwerpen die aanleiding blijven geven tot het maken van fouten. Deze oefeningen worden afgewisseld met leesteksten en vocabulaireoefeningen.

Vervolgens komen schrijfvaardigheid, spreekvaardigheid en luistervaardigheid aan de orde. In deze herziene versie krijgen deze vaardigheden veel aandacht. De verschillende vaardigheden worden steeds in bovengenoemde volgorde aangeboden.

Leesvaardigheid

Alle leesteksten zijn authentiek. De introductieteksten echter zijn aangepast om de grammatica van de desbetreffende les te illustreren. In dat geval wordt de bronvermelding voorafgegaan door: 'naar'. Veel oefeningen zoals vocabulaire-, grammatica- en prepositieoefeningen zijn bewerkingen van authentieke teksten. In dat geval wordt de bronvermelding voorafgegaan door: 'Informatie ontleend aan'. Is de tekst integraal overgenomen dan wordt de bronvermelding voorafgegaan door: 'uit'.

Naast de introductietekst hebben wij ten minste nog één andere leestekst opgenomen. Hierbij hebben wij gezocht naar zoveel mogelijk variatie, te weten: informatieve, beschouwende, verhalende, instructieve en semi-wetenschappelijke teksten. De meeste teksten zijn geschikt om intensief lezen te oefenen. Daarnaast is een aantal instructieve teksten geschikt om globaal lezen te oefenen.

Vocabulaire

Na de vragen bij de introductietekst volgt steeds een vocabulaireoefening, waarin een selectie van het in de tekst aangeboden vocabulaire in een andere context wordt aangeboden en geoefend. Wij hebben die woorden gekozen, waarvan wij menen dat deze door de cursisten gekend moeten worden.

Elke les bevat gemiddeld nog twee andere vocabulaireoefeningen waarvan de woorden afkomstig zijn uit de teksten uit die les. Het gebruik van de juiste prepositie blijft een struikelblok. Om de betekenis van preposities te verduidelijken, bieden wij ze in een context aan. Ook uitdrukkingen worden om die reden in een context aangeboden.

In verband met de beschikbare ruimte zijn niet zo veel vocabulaireoefeningen opgenomen als wenselijk zou zijn. We achten het aanleren van zo veel mogelijk woorden van het grootste belang. Wij zijn dan ook voornemens om op de diskette met extra oefenmateriaal veel vocabulaireoefeningen op te nemen.

Grammatica

Wij streven er in het belang van de cursisten naar dat zij zich zo correct mogelijk in het Nederlands kunnen uitdrukken; dat vergroot het zelfvertrouwen. Immers een goede beheersing van het Nederlands is het visitekaartje voor iedere buitenlander die met Nederlanders in contact komt. Wij zijn ervan overtuigd dat met name de hoger geschoolde cursisten een houvast krijgen door het leren van grammaticaregels. Daarom komen in elke les verschillende grammaticale onderwerpen aan bod. Het is raadzaam dat cursisten in het bezit zijn van een grammaticaal naslagwerk Nederlands voor anderstaligen.

Deze herziene versie van Help! 3 bevat minder grammaticaoefeningen dan de eerste. Veel van de oefeningen uit de oude versie die we niet hebben opgenomen, komen terug op de diskette met extra oefenmateriaal. De vrijgekomen ruimte in het boek hebben we, zoals gezegd, benut voor oefeningen die meer onder begeleiding van een docent en in groepsverband gedaan moeten worden, omdat het vrije taaluitingen betreft.

Wij hebben de grammatica als volgt over de lessen verdeeld:

- zinsbouw: les 1-5;
- verwijzing (door middel van pronomina en het adverbium 'er'): les 6-8;
- werkwoorden: les 9-13.

De lessen bevatten ook grammaticale onderwerpen die niet onder de bovengenoemde vallen, maar die problemen (blijven) geven.

Wij zijn ons ervan bewust dat de meningen uiteenlopen over de volgorde waarin de grammatica behandeld moet worden. De lessen kunnen indien gewenst in een andere dan de gepresenteerde volgorde worden doorgenomen.

Bij de samenstelling van het materiaal zijn wij ervan uitgegaan dat de cursisten de basisregels van de grammatica kunnen toepassen. Wij geven in Help! 3 geen uitleg van de grammatica, noch in een apart hulpboek (zoals bij Help! 1), noch in het cursistenboek (zoals in Help! 2), omdat geen nieuwe grammatica wordt aangeboden. De grammaticaoefeningen zijn in dit deel echter wel veel gecompliceerder.

Schrijfvaardigheid

In deze herziene versie bieden wij een grotere verscheidenheid aan schrijfoopdrachten aan teneinde de cursisten beter voor te bereiden op studie of beroep. Er zijn gestuurde en vrije opdrachten. Gestuurde opdrachten zijn: het aanvullen van zinnen waarvan slechts een deel gegeven is, het schrijven van formele brieven, het invullen van formulieren, het becommentariëren van grafieken en tabellen, het schrijven van samenvattingen en memo's. Vrije schrijfoopdrachten zijn: het schrijven van informele brieven, van beschouwende en verhalende opstellen en van krantenberichten.

Spreekvaardigheid

Er worden in deze versie geen 'drills' meer aangeboden. We hebben gekozen voor vrije spreekopdrachten. Wij zijn ons wel bewust van het relatieve nadeel ervan, namelijk dat cursisten niet zonder meer zelfstandig met dit materiaal kunnen oefenen. Maar wij menen dat dit wegvalt tegen het voordeel, namelijk dat vrije opdrachten meer bij de behoeften van cursisten aansluiten.

Bij het bepalen welke functies aan de orde moeten komen in de korte en middellange spreekopdrachten hebben wij ons gebaseerd op Van Ek, 'The threshold level for modern language learning in schools' (London, 1977).

Er zijn vier soorten spreekopdrachten. Bij de korte spreekopdrachten moeten cursisten direct en adequaat reageren in een paar zinnen. Bij de middellange opdrachten moet de reactie iets langer zijn. Bij de lange opdrachten moeten cursisten een monoloog houden over een onderwerp aansluitend op het thema van de les. Ten slotte zijn er discussieopdrachten.

Luistervaardigheid

Per les worden er gemiddeld twee luisteroefeningen aangeboden. Wij geven in deze versie in het cursistenboek geen vocabulaire meer. Dit hebben wij gedaan

omdat het van verschillende factoren afhangt welke woorden of uitdrukkingen cursisten wel of niet kennen.

De meeste luisterteksten zijn interviews. Er zijn verder twee series nieuwsberichten en twee uiteenzettingen te horen. Het merendeel van de luisterteksten is opgenomen van de radio. Op de cassette zijn ook alle gedichten te beluisteren die in de lessen voorkomen.

Voor een verdere verantwoording van en aanwijzingen bij de oefeningen van dit boek verwijzen wij naar het boek voor de docent.

1 TEKST

Eten en drinken

- ¹ Het is nog niet zo lang gebruikelijk dat gerechten gecombineerd worden tot maaltijden zoals wij dat nu doen. Als men in de Middeleeuwen gasten uitnodigde, zagen de maaltijden er wel heel anders uit dan nu. Uit schilderijen en geschriften uit die tijd valt op te maken hoe het op eetpartijen toging.
- ⁵ Er was een overvloed aan eten en drinken. Pauwen werden met veren en al opgediend. Zeehonden, reigers en grote hompen vlees: het kwam allemaal tegelijk op tafel. Overigens kwamen dergelijke overdadige en buitenissige maaltijden alleen bij de zeer rijken voor. Het gewone volk at roggebrood en haverbrij en daar was vaak al niet voldoende geld voor.
- ¹⁰ Pas in de negentiende eeuw is men begonnen gerechten in een bepaalde volgorde op te dienen. Tot die tijd werden de soep, de vis en het vlees gelijktijdig op tafel gezet. Op deze manier kon men alles zeer kunstzinnig uitstallen. Het gevolg was wel dat het voedsel al koud was, voordat het gegeten werd. Een Russische prins introduceerde de methode 'à la Russe': de gerechten werden
- ¹⁵ in de keuken al voorgesneden en na elkaar opgediend, zodat het voedsel warm genuttigd kon worden. Deze nieuwe manier sloeg aan en is een van de regels van de traditionele keuken geworden.
- Ook tegenwoordig kan het verzorgen van maaltijden voor gasten een middel zijn om zich culinair te onderscheiden van anderen. Het imponeren door hele pauwen en zeehonden op te dienen komt niet meer voor. Wel kan men zijn kookkunst
- ²⁰ demonstreren door bijzondere gerechten te maken. In onze tijd zijn in Nederland de meest uiteenlopende verse voedingsmiddelen te krijgen, met de tijd en mankracht om een uitgebreide maaltijd te bereiden is het echter anders gesteld. Daarom is voor een aantal mensen het koken van exclusieve gerechten een
- ²⁵ hobby geworden.

Naar: J.G. van Eden e.a., *Receptenleer. Technieken en processen*

- In een aantal zinnen in de tekst staan tijdsaanduidingen; welke hebben inversie tot gevolg?
- Hoe verklaart u het veelvuldige gebruik van tijdsaanduidingen in deze tekst?

2 LEZEN *Meerkeuzevragen*

Hieronder staat een aantal vragen en beweringen. Kruis aan wat juist is.

1. Sommige van de onderstaande beweringen zijn *waar*, andere zijn *niet waar*.
 - a. In de Middeleeuwen had niet iedereen voldoende te eten.
 - b. De basisprincipes van het opdienen van gerechten zijn ontstaan in de Middeleeuwen.
 - c. De gerechten werden in de Middeleeuwen gelijktijdig opgediend, opdat ze konden afkoelen.
 - d. Voor sommige mensen is koken een vorm van vrijetijdsbesteding.
2. Wat heeft de methode 'à la Russe' tot doel?
 - a. De gerechten kunnen warm worden gegeten.
 - b. Het vlees dat uit de keuken komt, kan men aan tafel snijden.
 - c. Men kan de gerechten kunstzinnig uitstellen.
3. Met welk van de volgende problemen hebben wij tegenwoordig volgens de tekst te maken? Kruis één antwoord aan.
 - a. Verse voedingsmiddelen zijn niet altijd te koop.
 - b. Zeehonden zijn schaars geworden.
 - c. Soms ontbreekt de tijd om uitgebreide maaltijden klaar te maken.
 - d. Voedingsmiddelen zijn vaak te duur.

3 VOCABULAIRE *Bij de introductietekst*

Wat de boer niet kent

demonstreren, eruitzien, gebruikelijk, gesteld zijn, voorkomen, zich onderscheiden

'Wat de boer niet kent, dat eet hij niet.' Deze uitdrukking zou kunnen _____¹ hoe het _____² _____² met de culinaire cultuur van de Nederlandse keuken. Die _____³ _____³ door de geur van spruitjes en bloemkool; knoflook _____⁴ in de recepten nauwelijks _____⁴.

Hoe zou een Nederlandse dag _____⁵ zonder de _____⁶ koffie met een speculaasje of een stroopwafel, of een dag zonder kaas of aardappelen?

Les 1 Eten en drinken

aanslaan, bereiden, dergelijk, imponeren, introduceren, manier, voordat

Het heeft lang geduurd _____⁷ ‘de boer’ _____⁸ voedingsmiddelen kende. Kaas werd door de Romeinen _____⁹ en ze leerden de Lage Landen de _____¹⁰ waarop je die kunt _____¹¹. De aardappel uit Zuid-Amerika _____¹² hier _____¹². Koffie, waarmee je in de zeventiende eeuw je gasten _____¹³, kwam uit de koloniën.

aantal, buitenissig, gevolg, opmaken, overigens, pas, tegenwoordig, uiteenlopend, zoals

_____¹⁴ toen oosterse kruiden het westen bereikt hadden, konden lekkernijen _____¹⁵ Hollandse speculaas en stroopwafels gemaakt worden. ‘De boer’ weet nu _____¹⁶ niet meer hoe _____¹⁷ deze producten ooit waren. Contacten met andere culturen hebben als _____¹⁸ dat je de meest _____¹⁹ spijzen en dranken leert kennen. Dat een _____²⁰ ervan is ingeburgerd, valt _____²¹ te _____²¹ uit het feit dat iedereen _____²² weet hoe nasi, bami, roti, pizza, paella, kebab, shoarma, couscous en souvlaki smaken.

Informatie ontleend aan: Stef Scagliola(red.), *Eendevoetjes of oude kaas. Vreemd eten in Nederland*

4 SPREKEN OF SCHRIJVEN *Discussie*

In Nederland maken sommigen het zich gemakkelijk door geregeld kant-en- klaarmaaltijden te eten. Anderen daarentegen besteden veel tijd aan hun maaltijden, want zij willen alleen vers voedsel. Maar de grootste groep mensen maakt maaltijden klaar die een combinatie zijn van verse en geconserveerde levensmiddelen.

Waarom kiezen mensen voor een bepaald soort maaltijd, denkt u?

5 GRAMMATICA *Inversie*

Begin onderstaande zinnen met het *schuingedrukte* woord. Noteer welke zinnen inversie krijgen.

Voorbeeld:

Pauwen werden *met* veren en al opgediend.

Met veren en al werden pauwen opgediend. (inversie)

1. Overvloedige middeleeuwse maaltijden zijn *voor* ons moeilijk te bereiden.
2. Overigens waren *dergelijke* eetpartijen alleen mogelijk voor de zeer rijken.
3. In die tijd kregen *de* bezoekers alle gerechten in een keer voorgeschoteld.

4. Op deze manier kon *men* alles zeer kunstzinnig uitstallen.
5. Pas in de negentiende eeuw is *men* begonnen gerechten in een bepaalde volgorde op te dienen.
6. Uitgebreid koken voor veel gasten is *tegenwoordig* vaak een hobby.
7. Gasten imponeer je nu niet meer *door* hele pauwen op te dienen.

6 TEKST

Onderstaand bericht komt uit het Utrechts Nieuwsblad. Zoek in uw woordenboek de betekenis van het woord 'piraat' op. Wat doet een eetpiraat, denkt u?

Vijftien jaar eetpiraat

De 58-jarige eetpiraat W.G. uit R. is afgelopen donderdag in Apeldoorn voor de 115de keer bekeurd toen hij ergens gegeten had en de rekening niet wilde betalen.

Hij duikt al 15 jaar op in alle mogelijke eetgelegenheden en lijkt niet van plan zijn uitgekookte uitgaansgewoonte op te geven. Eind juli vorig jaar is hij in Apeldoorn opgedoken en de culinaire moge-

lijkheden van de Veluwe bevallen hem kennelijk goed. Een maand later werd het te gortig volgens een woordvoerder van de Apeldoornse politie. In één week werd hij 5 maal bekeurd wegens het niet voldoen van de rekening. Toen belandde hij in de gevangenis. Maar dat vond hij niet erg, hij kreeg immers ook in de cel gratis te eten.

Afgelopen donderdag was het weer raak in een broodjeszaak: hij kon niet afrekenen. De eetpiraat bestelde zelfs nog koffie, terwijl de chef de politie belde, maar die kreeg hij uiteraard niet.

Het personeel van de broodjeszaak vertelde dat ze achteraf toch wel gelachen hadden. Eén van hen had de man herkend van een eerder bezoek.

Naar: *Utrechts Nieuwsblad*

7 SPREKEN

Navertellen

U was toevallig ook in de broodjeszaak 'Broodje Koos' in Apeldoorn toen de eetpiraat daar zat te eten.

Vertel wat er gebeurde door de volgende zinnen af te maken.

- Moet je horen, vorige week donderdag _____.
- Piet had ons voor de lunch uitgenodigd want _____.
- Aan het tafeltje tegenover ons _____.
- Hij was in z'n eentje maar hij bestelde _____.
- Toen de serveerster wilde afrekenen, zei hij _____.
- Zij lichtte toen natuurlijk de chef in en die _____.
- Weet je dat die vent _____? Maar die kreeg hij natuurlijk niet.
- Hij was al eens eerder in 'Broodje Koos' geweest, want de caissière _____.
- 115 Bekeuringen in vijftien jaar, dat _____.

Wanneer is iemand een 'wegpiraat'?

Wanneer is er sprake van een 'etherpiraat'?

Les 1 Eten en drinken

8 GRAMMATICA *Scheidbare werkwoorden*

Zet het werkwoord tussen haakjes in de juiste vorm en in de aangegeven tijd.

Voorbeeld:

Het opdienen van hele pauwen [*voorkomen - presens*] niet meer.

Het opdienen van hele pauwen *komt* niet meer *voor*.

1. Nog niet zo lang geleden [*klaarmaken - imperfectum*] we alle maaltijden zelf.
2. We [*afwassen - imperfectum*] ook alles zelf.
3. Nu [*aanschaffen - perfectum*] de meesten van ons een magnetron en een afwasmachine.
4. We [*inslaan - presens*] alleen nog maar kant-en-klaarmaaltijden, dus nu hoeven we het eten niet meer te [*klaarmaken - infinitief*] en de borden hoeven we ook niet meer te [*afwassen - infinitief*].
5. Nu [*uitzoeken - presens*] je in een supermarkt kant-en-klaarmaaltijden.
6. Die zet je in de magnetron en dan [*inschakelen - presens*] je het apparaat.
7. Even later [*opeten - presens*] je het gerecht met veel smaak.

9 GRAMMATICA *Scheidbare werkwoorden*

Zet het werkwoord tussen haakjes in de juiste vorm.

N.B. Niet alle werkwoorden zijn scheidbare werkwoorden.

Voorbeeld:

Ik [*opstaan*] altijd vroeg.

Ik *sta* altijd vroeg *op*.

Ik ben van zijn gelijk [*overtuigen*].

Ik ben van zijn gelijk *overtuigd*.

1. Als de eetpiraat weer in ons restaurant [*opduiken*], bel dan meteen de politie.
2. Het [*voorkomen*] in de Middeleeuwen vaak dat men tijdens diners vogels met veren en al [*opdienen*].
3. Om de aandacht van het publiek te trekken had de winkelier alle waar prachtig [*uitstallen*].
4. De bank heeft aan zijn verzoek om een lening te verstrekken [*voldoen*].
5. Het leven op de boerderij was heel anders dan ik me had [*voorstellen*].
6. Mijn moeder heeft er een hele tijd slecht [*uitzien*], maar nu zij geen volledige baan meer heeft, [*uitzien*] zij er weer veel beter.
7. De eetpiraat [*onderscheiden*] zich in eerste instantie niet van de andere gasten.
8. Gelukkig hebben veel mensen de vliegcramp [*overleven*].
9. Hij heeft een hoge positie bij dit bedrijf, maar hij [*misbruiken*] deze positie door te veel geld aan reizen en dinertjes te [*uitgeven*].
10. [*oppassen*] dat je de ovendeur niet [*aanraken*]. Hij is gloeiend heet.

Les 1 Eten en drinken

11. Weet jij hoe het in de Middeleeuwen op feesten [toegaan] ?
 12. De professor hield een veel te ingewikkelde voordracht en daarom [aanslaan] hij bij de studenten niet.

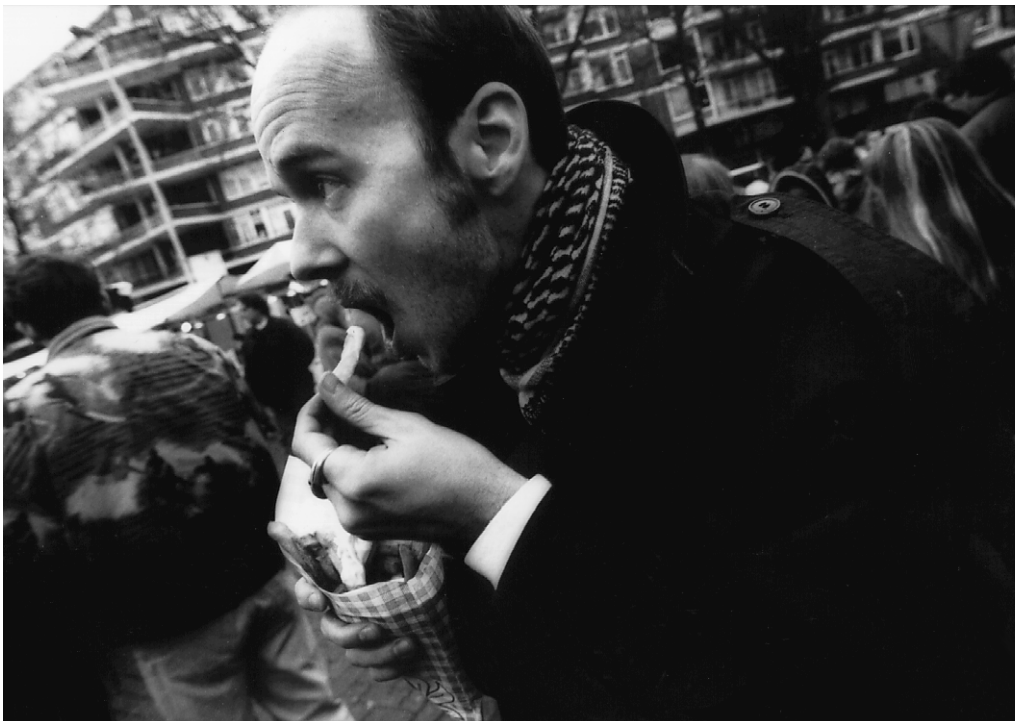
10 GRAMMATICA

Scheidbare werkwoorden

Zet in de volgende tekst het werkwoord tussen haakjes in de juiste vorm.

Gezonde knollen

- ¹ ___ Van oudsher is de Nederlander een aardappeleter. Hoewel de consumptie van
 ___ aardappelen als zodanig sinds de Tweede Wereldoorlog is [teruglopen], is het
 ___ gebruik van aardappelen in de vorm van voorbewerkte producten, zoals frites,
 ___ chips en nibbits sterk [toenemen.] Wij [opeten] aan deze producten zo'n
⁵ ___ tien kilogram aardappelen per hoofd per jaar.
 ___ Er dient [opmerken] te worden dat aardappelen zeer gezond zijn. Dat geldt in
 ___ mindere mate voor patates frites en dergelijke producten, omdat ze een hoog vet-
 ___ gehalte hebben. Ze zijn zo lekker dat het moeilijk is er van te [afblijven].
 ___ Dus [aankomen] je er kilo's van.

Les 1 Eten en drinken

- ¹⁰ Wist u dat de aardappel, deze gezonde knol, al in de zestiende eeuw uit Peru in
 ___ Spanje werd [invoeren]? Het heeft echter tot de achttiende eeuw geduurd voor-
 ___ dat de aardappel tot de rest van Europa was [doordringen].
 ___ Een legende vertelt dat een van de Franse koningen [inzien], dat aardappelen bij
 ___ uitstek geschikt waren voor de volksvoeding. Hij maakte daarom veel propa-
¹⁵ ganda om het eten ervan te [aanmoedigen], maar de bevolking [afwijzen] het.
 ___ Toen [overgaan] de koning op een andere tactiek. Hij [aanleggen] rond zijn
 ___ paleizen grote tuinen waarin hij aardappelen liet poten. Die tuinen werden met
 ___ hekken [afzetten] en door wachters bewaakt. Hij [vaststellen] hierbij dat alleen
 ___ de leden van het hof deze gezonde knollen mochten eten. Al spoedig klommen
²⁰ ondernemende lieden over de hekken, terwijl de bewakers, overeenkomstig de in-
 ___ structie van de koning, dat oogluikend [toelaten]. De ‘dieven’ [meenemen] dan
 ___ enkele knollen en gingen ze zelf verbouwen. Zo werd de aardappel in heel Frank-
 ___ rijk als ‘verboden vrucht’ [invoeren].

Informatie ontleend aan: dr. J.F. de Wijn en W.A. van Staveren, *De voeding van elke dag*

11 GRAMMATICA *Scheidbare werkwoorden*

Maak eenvoudige zinnen met behulp van onderstaande werkwoorden.

A *werkwoorden met prepositie*

Voorbeeld: kijken naar* - Ik kijk naar het nieuws op de tv.

1. luisteren naar*	3. wennen aan*	5. gelden voor
2. wachten op*	4. duren tot	6. betalen voor

B *scheidbare werkwoorden*

Voorbeeld: opgeven - Ze geeft haar studie niet op.

1. afrekenen	3. uitnodigen	5. toenemen
2. vaststellen	4. teruglopen	6. aanmoedigen

C *scheidbare werkwoorden met prepositie*

Voorbeeld: invoeren in - De Spanjaarden voerden de aardappel in Europa in.

1. doordringen tot	3. afblijven van
2. overgaan op	4. opmaken uit

N.B. De werkwoorden met een * komen niet in de teksten van deze les voor.

12 GRAMMATICA *Lidwoord*

Vul *de, het of een* in of vul geen lidwoord in.

Ik heb [1] magnetron. In [2] magnetron warm ik voornamelijk [3] kant-en-klare maaltijden op.

Ik ken [4] heerlijk Nederlands gerecht. [5] gerecht heet [6] hutspot. Het bestaat uit [7] peen, [8] uien en [9] aardappelpuree.

Kunt u ons [10] gerecht uit uw eigen land adviseren?

In [11] middeleeuwen aten [12] rijke mensen [13] pauwen. [14] pauwen werden dan met [15] veren en al opgediend.

In [16] restaurant waar ik soms eet, kwam laatst [17] eetpiraat. Dat was [18] man die heel vriendelijk tegen [19] obers deed, maar probeerde weg te lopen zonder [20] rekening te betalen. [21] Eigenaar heeft hem toen [22] weg versperd. Hij is door [23] politie opgepakt. Er schijnen [24] verschillende eetpiraten in [25] restaurants rond te lopen.

Kent u [26] verhaal van [27] invoeren van [28] aardappel in onze landen? Het is [29] zeer bijzonder verhaal.

13 GRAMMATICA *Lidwoord*

Als 12.

Hond in de magnetron

In [1] loop der jaren kom je als [2] journalist [3] heel wat gekke berichten tegen. Zo kreeg [4] mevrouw in Amerika ooit [5] ongekend hoog bedrag aan [6] schadevergoeding uitgekeerd van [7] fabrikant die [8] magnetronovens produceert. [9] Mevrouw was met haar hondje in [10] regen uit wandelen geweest. Natuurlijk was [11] hondje nat geworden. Thuis gekomen besloot zij [12] hondje in [13] magnetron te drogen. Idioot, zult u zeggen, maar [14] Amerikaanse rechter dacht er anders over. [15] Fabrikant had niet in [16] gebruiksaanwijzing vermeld dat [17] drogen van [18] hondjes in [19] magnetrons niet kan. [20] Vrouw ontving [21] bedrag van [22] tienduizenden dollars.

14 GRAMMATICA*Woordvolgorde*

In onderstaande tekst zijn woorden weggelaten die, voorafgaande aan een zin of gedeelte van een zin, tussen haakjes worden gegeven. Vul deze in de tekst in. Begin nooit met het woord of de woorden tussen haakjes.

Voorbeeld:

We gaan zo weg, [voor ons] je hoeft geen koffie meer te zetten.

We gaan zo weg, je hoeft *voor ons* geen koffie meer te zetten.

Smaken verschillen

1. Je vindt iets mooi, of [niet] je vindt iets mooi.
2. Je vindt iets lekker, of [niet] je houdt ervan.
3. [hun eerste sigaretje] Sommige mensen vinden het heerlijk te roken, als [net] ze wakker zijn.
4. [daarna] Ze drinken op hun nuchtere maag maar liefst drie koppen zwarte koffie.
5. [voor anderen] Dat is onbegrijpelijk.
6. [bij het ontbijt] Je familieleden willen kaas en vleeswaren terwijl [met moeite] jij alleen maar een kopje thee drinkt.
7. Kortom, dat smaken verschillen, [ook] geldt voor eten en drinken.
8. [op de markt] Als je 's morgens vroeg iemand een rauwe haring ziet eten, zijn er twee mogelijkheden: [zelf] je krijgt er trek in, of je wordt misselijk.
9. [een van de gasten] Op een familiefest bied je gebak aan.
10. Je gast wil geen gebak, [liever] hij wil bitterballen met mosterd.
11. [voor hem] Natuurlijk haal je ze.
12. [verbaasd] Hij constateert, dat [ze] jij niet neemt.
13. [hem] Probeer maar eens uit te leggen, waarom [voor de vierde keer] jij een stroopwafel in plaats van iets hartigs neemt.
14. Wedden, dat [niet] hij zich dat kan voorstellen?
15. [zo] Een Nederlandse zegswijze vat dat samen: 'Ieder zijn meug'.

15 VOCABULAIRE*Tegenstellingen*

Zoek de tegenstellingen bij elkaar en probeer er zinnen mee te maken.

Voorbeeld:

bijzonder - gewoon

Gewone gerechten kunnen net zo lekker zijn als bijzondere.

aanstaande

arm

gaar

achteraf

door elkaar

gebrek

afgelopen

doorzetten

geconserveerd

Les 1 Eten en drinken

hartig
in volgorde
opduiken
opgeven
overvloed

rauw
rijk
tegenwoordig
teruglopen
toenemen

van tevoren
verdwijnen
vers
vroeger
zoet

16 SCHRIJVEN

Brief

U woont in een grote stad. Een vriend van u die in een andere plaats woont, komt een paar maanden in verband met zijn werk ook in uw stad wonen. Hij huurt voor die tijd een kleine kamer zonder kookgelegenheid. Hij wil van u inlichtingen hebben over eetgelegenheden in uw stad.

Schrijf nu een brief aan uw vriend van ongeveer 150 woorden.

Schrijf hierin over:

- Soorten eetgelegenheden: Nederlandse en buitenlandse restaurants en eetcafés met daarbij hoeveel geld je ongeveer kwijt bent.
- Specialiteiten: vis, vegetarische gerechten en pannenkoeken bijvoorbeeld.
- Uw eigen ervaring met eetgelegenheden: goed, redelijk, matig en slecht en waarom.
- De dagen waarop ze gesloten zijn.
- De noodzaak te reserveren.

U kunt informatie uit de afgedrukte advertenties uit de Gouden Gids en het Utrechts Universiteitsblad gebruiken, maar u kunt ook zelf suggesties geven.

SMICKEL DE
PANNEKOEKENBOERDERIJ
7 dagen per week open
L Brinkwq 26,
3764 AD SOEST 02155- 1 65 27

Veritas Eettafel
Een slijk bordeaux-rood kleedje, een kaarsje, lekker muziek van Louis Armstrong en Ella Fitzgerald... alsof het niks is. Dat is een beetje de sfeer van onze eettafel. Om over onze koks met hun kookkunsten nog maar niet te spreken. Elke dag is anders door haar specialiteiten en basismenu-samenstelling.
Een basismenu van fl. 4,50 bestaat uit diverse soorten warme groenten, salades, aardappels, rijst, gierst/bonen, twee verschillende warme sauzen en een salade-

"Kusadasi"
Turks specialiteiten restaurant
Traditionele Turkse sfeer
Gevarieerde menu- en wijnkaart
Regelmatig live muziek en buikdanseres
Speciale groepsarrangementen
Tevens verzorging buffetten van feesten en partijen
Afhalgerechten

SWEETIE SURINAAMS/CHINEES REST
SURINAAMSE & CHINESE SPECIALITEITEN
TEVENS AFHALEN
Predikherenstr 21,
3512 TM UTRECHT 030- 32 27 24

BEN KEI JAPANS GRILL RESTAURANT
3 ECHTE JAPANESE RESTAURANTS
EEN AVONTUUR - OOK VOOR GROEPEN
Uitsluitend Japans personeel
*Ma t/m vr 12.00-14.00 uur,
's avonds geopend vanaf 18.30 uur*

Origineel Indonesisch restaurant
 Mutiara
*'n sfeervolle ambiance voor diner & recepties
Geopend van di. t/m zo. van 16.00 - 22.00 uur en alle feest-dagen. Informeer naar onze mogelijkheden voor catering - recepties - bruiloften etc.*
030 - 20 41 85 **Hessenweg 191**
De Bilt

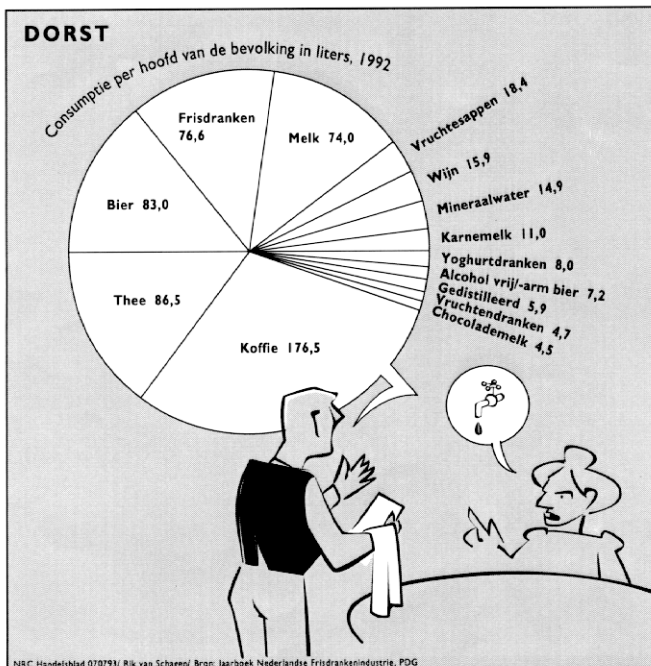
Les 1 Eten en drinken

17 SPREKEN OF SCHRIJVEN

Grafiek

Onderstaand cirkeldiagram laat zien hoeveel liter van welke dranken in 1992 per hoofd van de bevolking is geconsumeerd.

- Wat valt u op aan dit diagram?
- Bent u er verbaasd over dat er 74 liter melk werd gedronken? Had u meer verwacht, of juist minder? Waarom?
- Het cirkeldiagram heeft geen segment 'drinkwater'. Waarom niet, denkt u?

Geen vergadering kan zonder en de dag is niet begonnen voordat een Nederlander een kopje koffie heeft gedronken. De consumptie van koffie - 's lands populairste drank - stijgt nog steeds. De Nederlander dronk in 1992 gemiddeld drie liter koffie meer dan een jaar eerder, namelijk 176,5 liter. Dit komt neer op bijna een halve liter koffie per dag, oftewel zo'n vier kopjes. Op de tweede plaats staat, met 86,5 liter, thee. Van de koude dranken staat bier op kop (83 liter), gevolgd door frisdrank.

Uit: NRC Handelsblad

18 SPREKEN

Korte opdrachten

- U hebt kennissen te eten. Na de maaltijd staan ze op om weg te gaan. U hebt de indruk dat zij dat uit beleefdheid doen. U probeert ze over te halen nog even gezellig te blijven zitten. Wat zegt u tegen ze?
- U hebt een Nederlandse vriend te eten. U hebt een speciaal gerecht gemaakt uit uw eigen land, maar u ziet aan het gezicht van uw vriend dat hij dat niet zo lekker vindt. U wilt niet dat hij iets eet dat hij niet lekker vindt. Wat zegt u tegen hem?
- U wilt een vriendin uitnodigen om bij u te komen eten. U wilt er zeker van zijn dat u niet iets klaarmaakt waar zij absoluut niet van houdt. U belt haar op. Wat vraagt u haar?

Les 1 Eten en drinken

4. U hebt heerlijk bij een vriendin gegeten. U wilt haar een compliment maken. Wat zegt u tegen haar?
5. Een goede vriend met wie u altijd hardliep, eet te veel. Hij is heel erg dik geworden, sporten doet hij daarom niet meer. U bent bang dat hij het nog eens aan zijn hart zal krijgen. Wat zegt u tegen hem?

19 SPREKEN Lange opdracht

De meeste Nederlanders eten twee broodmaaltijden per dag en slechts één warme maaltijd. De meeste mensen, vooral mensen met gezinnen, eten die warme maaltijd omstreeks zes uur 's avonds.

U hebt allicht het Nederlandse eten gegeten. In welk opzicht is dat anders dan in uw eigen land? Hoe verklaart u dat de mensen in uw eigen land anders eten dan de Nederlanders? Denk hierbij bijvoorbeeld aan het klimaat: bij koud weer eten mensen liever andere dingen dan bij warm weer. Denk bovendien aan wat de natuur voortbrengt: vruchten, groenten, enz.

20 LUISTEREN Meerkeuzevragen

Hieronder staat een aantal vragen en beweringen bij het luisterstuk 'Cursus Vakbekwaamheid Cafébedrijf'. Kruis aan wat juist is.

1. De serie 'Leren hoe doe je dat?' is
 - a. een radioserie over vakopleidingen.
 - b. een radioserie over de opleiding Vakbekwaamheid Cafébedrijf.
 - c. een radioserie over het volwassenenonderwijs.
2. Er is geen speciale vooropleiding nodig om aan deze cursus deel te nemen.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
3. In hoeveel plaatsen in Nederland wordt de cursus gegeven?
 - a. In zeventig plaatsen.
 - b. In meer dan zeventig plaatsen.
 - c. In 73 plaatsen.
4. Hoe lang duurt de cursus?
 - a. Twee weken.
 - b. Veertien ochtenden, middagen en avonden.
 - c. Veertien dagdelen.
5. Op deze cursus leer je ook hoe je klanten moet bedienen.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
 - c. Daar zegt de heer Van Heereveld niets over.

6. Bij het vak sociale hygiëne leer je onder andere wat je als horecawerknemer moet doen als een klant dronken wordt.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
 - c. Daar zegt de heer Van Heereveld niets over.
7. Volgens de heer Van Heereveld is het beschikken over het diploma 'Vakbekwaamheid' de belangrijkste voorwaarde om aan een eigen horecabedrijf te beginnen.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
8. De heer Van Heereveld zegt dat een eigen horecabedrijf beginnen niet zonder risico's is omdat je geld van de gemeente moet lenen.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
9. Hoeveel mensen deden het afgelopen jaar examens?
 - a. Bijna 14.000.
 - b. 28.000.
 - c. Minstens 14.000.
10. Volgens de heer Van Heereveld is het beter als degenen die overwegend een lagere-schoolopleiding hebben, de cursus volgen
 - a. omdat zij het niet meer gewend zijn te studeren.
 - b. omdat de lagere-schoolopleiding niet toereikend is.
 - c. omdat in de praktijk blijkt dat de cursus voor hen te moeilijk is.

21 LUISTEREN

Meerkeuzevragen

Hieronder staat een aantal vragen en beweringen bij het luisterstuk 'Eetgewoontes van diabetici'. Kruis aan wat juist is.

De eerste twee vragen hebben betrekking op een interview met de heer De Jonge.

1. Wie waren er in de familie van de heer De Jonge diabetespatiënten?
 - a. De vader van de heer De Jonge.
 - b. Een oom en een tante van de heer De Jonge.
 - c. De ouders van de heer De Jonge.
2. Weet de heer De Jonge waarom diabetes in zijn familie voorkwam?
 - a. Ja, omdat veel familieleden van de heer De Jonge aan diabetes leden.
 - b. Ja, omdat degenen in zijn familie die aan diabetes leden, erg dik waren.
 - c. Nee, zeker weet de heer De Jonge het niet.

De volgende vier vragen hebben betrekking op een interview met dokter Kromme.

3. In sommige gebieden van de wereld is diabetes binnen twintig jaar ontstaan. De enige reden hiervoor is dat mensen anders zijn gaan eten.
 - a. Dat is waar.
 - b. Dat is niet waar.
4. Wat is er uit het onderzoek van West gebleken?
 - a. Men eet meer vet en suiker naarmate de welvaart toeneemt en het aantal diabetespatiënten neemt evenredig toe.
 - b. Men eet in ieder land steeds meer vet en suiker en daarom neemt het aantal diabetespatiënten toe.
 - c. Het stijgen van het aantal diabetespatiënten is niet alleen afhankelijk van het toenemen van de welvaart.
5. Waarom gebruikt dokter Kromme liever niet het woord ‘suikerziekte’?
 - a. Omdat je zo veel suiker mag eten als je wilt, als je diabetes hebt.
 - b. Omdat suikerziekte niet alleen met suikergebruik te maken heeft.
 - c. Omdat het woord diabetes de ziekte beter weergeeft.
6. Waarmee vergelijkt dokter Kromme twee boterhammen met boter en kaas?
 - a. Met een glaasje jenever.
 - b. Met een glaasje met iets vloeibaars, zoals een frisdrank.
 - c. Met een kopje thee met suiker in plaats van met zoetjes.

Peer *Pirus communis*

Wetenswaardig De peren zonder schroefdraad zijn het smakelijkst. **Lied** Melancholiek maar welluidend Kammersängerlied, voor te dragen als *Komkommer*.

De rozen zijn uitgebloeid, het is geen zomer meer
Ik ben alleen en heb een peer

De avond valt ook steeds vroeger, wat ik ook probeer
Ik schil de peer en snijd de peer

In een weemoedige, herfstige sfeer
Peuzel ik mijn stukjes peer

De koude sluipt nader en de regen druizelt neer
Ik ben alleen en zonder peer

Uit: Drs. P., *Tuindersliedboek*